

BEGRIPPENLIJST

Aandeel

Een financiële instrument waarmee wordt deelgenomen in het eigen vermogen van een vennootschap en waarop een variabele vergoeding wordt uitgekeerd in de vorm van dividend.

Aandelenfuture

Een op een beurs verhandelbaar termijncontract met verplichte levering van aandelen op een vooraf vastgestelde datum en tegen een vooraf vastgestelde prijs. Naast futures met als onderliggende waarde een specifiek aandeel bestaan ook aandelenindexfutures. Dit zijn futures met als onderliggende waarde een bepaalde aandelenindex. Het verschil tussen het niveau van de aandelenindex dat is vastgelegd in het futurecontract en het werkelijke niveau van de index wordt afgerekend (cash settlement).

Aandelenputoptie

Een contract waarbij de koper het recht heeft om een overeengekomen aantal aandelen te verkopen gedurende een vooraf vastgestelde periode tegen een vooraf vastgestelde prijs. De onderliggende waarde kan ook een aandelenindex zijn. Tegenover het recht van de koper staat een verplichting van de verkoper. Voor het recht betaalt de koper een prijs (optiepremie).

Aandelenrisico

Het risico dat de waarde van aandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen.

Actief

Een uit gebeurtenissen in het verleden voortgekomen middel waarover het pensioenfonds beschikkingsmacht heeft en waaruit in de toekomst naar verwachting economische voordelen naar het pensioenfonds zullen vloeien.

Actief risico

Het risico dat het rendement van een beleggingsportefeuille afwijkt van de voor deze beleggingsportefeuille gehanteerde benchmark.

Actieve deelnemer

De werknemer die bij een bij het pensioenfonds aangesloten werkgever in dienst is en op grond van een pensioenovereenkomst pensioenaanspraken verwerft jegens het pensioenfonds.

Actuariële analyse

De analyse van het resultaat van het pensioenfonds naar technische winst- en verliesbronnen. In de actuariële analyse worden de werkelijke resultaten vergeleken met de op basis van de actuariële grondslagen verwachte resultaten

Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN)

De Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) is bedrijfsplan van een pensioenfonds. Pensioenfondsen moeten op basis van de Pensioenwet (PW) een nota opstellen waarin onder andere wordt ingegaan op:

- interne beheersingssysteem;
- administratieve organisatie en interne controle;
- procedures en criteria voor aansluiting bij het fonds;

- aanspraken van deelnemers;
- risico's;
- financiële opzet;
- beleggingsbeleid;
- sturingsinstrumenten.

Verder moeten in de ABTN worden opgenomen het financieel crisisplan, het integriteitsplan en de verklaring inzake de beleggingsbeginselen.

Actuariële grondslagen

De uitgangspunten en veronderstellingen waarop de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen en de pensioenpremie is gebaseerd, zoals rekenrente, kansstelsels en kostenopslagen.

Actuariële waarde

De huidige waarde van een reeks toekomstige kasstromen gebaseerd op een bepaalde rentevoet (rekenrente) en bepaalde actuariële grondslagen.

Actuaris

Adviserend actuaris De adviserend actuaris adviseert over financiële en actuariële zaken die de financiële positie van het fonds beïnvloeden, zoals de hoogte van de premie en het verlenen van indexatie. De adviserend actuaris stelt hiervoor onder andere de pensioenvoorziening vast en bepaalt periodiek of de aanwezige middelen voldoende zijn tegenover de aangegane verplichtingen. Verder heeft de adviserend actuaris een actieve rol bij de inrichting en de uitvoering van de ALM-studie en adviseert de adviserend actuaris bij de vaststelling van het premie- en indexatiebeleid.

Certificerend actuaris De certificerend actuaris toetst jaarlijks de toereikendheid van de voorziening pensioenverplichtingen, de kostendeckende premie en de financiële situatie van het fonds. Hij geeft hiervoor een actuariële verklaring af en stelt een actuariële rapport op. De taken van de adviserend en certificerend actuaris zijn gescheiden.

Anw-hiaat

Het inkomenstekort dat is ontstaan doordat in 1996 de Algemene Weduwe- en wezenwet is vervangen door Algemene Nabestaandenwet. Deze wet voorziet in een uitkering voor nabestaanden voor een beperktere kring gerechtigden en met een mogelijk verlaagde uitkering ten opzichte van zijn voorganger.

Arbeidsongeschiktheidspensioen

Een vastgestelde uitkering wegens arbeidsongeschiktheid van de deelnemer, waarop recht bestaat in geval van volledige en duurzame arbeidsongeschiktheid (meer dan 80%) na afloop van twee jaar arbeidsongeschiktheid (ziekte).

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM is toezichthouder op het gedrag van en de informatieverstrekking door alle partijen op de financiële markten in Nederland.

AG-prognosetafel

Periodiek publiceert het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) sterftetafels die zijn gebaseerd op waarnemingen van sterfte in de bevolking. Deze sterftetafels zijn nog niet geschikt voor gebruik door actuarissen: het verloop van de sterftetekansen is nog te grillig en bepaalde belangrijke wetmatigheden zijn nog niet opgenomen. Om die sterftetafels geschikt te maken voor actuariel gebruik worden ze aangepast door het Actuarieel Genootschap. Deze aangepaste tafels krijgen de naam 'AG-tafels'. Tot 2007 werden tafels gepubliceerd die geen toekomstige sterfte-ontwikkeling bevatten. Met ingang van 2007 wordt de waargenomen ontwikkeling (verbetering) in de sterftetekansen als toekomstige sterfte-ontwikkeling in de sterftetafels meegenomen. Dit zijn de AG-prognosetafels.

Asset Liability Management (ALM)

Het afstemmen van het pensioenvermogen op verplichtingen.

Het uitvoeren van een ALM-studie kan een pensioenfonds helpen bij het kiezen van de beleggingsmix, de wijze van financieren van de pensioenregelingen/of het financieren van toeslagen. Een ALM-studie kent de volgende aspecten:

- 1) het in kaart brengen van de financiële stromen;
- 2) de simulatie van toekomstige financiële posities;
- 3) de samenhang met de economische omgeving; 4) de vergelijking van beleidsvarianten.

Bate

De vermeerdering van het economisch potentieel gedurende de verslagperiode in de vorm van instroom van nieuwe activa of waardevermeerdering van bestaande activa, of vermindering van verplichtingen, uitmondend in een toename van het eigen vermogen van het pensioenfonds.

Beleggingsbeleid

Een pensioenfonds is verplicht om op prudente wijze te beleggen. Het beleggingsbeleid van een pensioenfonds is enerzijds gericht op het zoveel mogelijk uitsluiten van beleggingsrisico's en anderzijds op het behalen van een zo hoog mogelijk rendement. Bovendien moet de afstemming van beleggingen op de verplichtingen juist zijn: het pensioenfonds moet op het juiste moment aan haar verplichtingen kunnen voldoen. Om optimaal aan deze uitgangspunten te voldoen is een juiste samenstelling van de beleggingsmix noodzakelijk, die met behulp van een ALM-studie kan worden vastgesteld.

Beleggingsfonds

Een instelling die de gezamenlijke inleg van individuele participanten collectief belegt teneinde de participanten in de opbrengst van de beleggingen te doen delen (beleggingsinstelling).

Beleggingsmix

De relatieve samenstelling van de beleggingsportefeuille naar de verschillende categorieën beleggingen, zoals vastgoed, aandelen en vastrentende waarden.

Beleggingsportefeuille

Het geheel van beleggingen van bijvoorbeeld een particuliere of professionele belegger.

Bestemmingsreserves

Het deel van de reserves dat wordt afgezonderd omdat daaraan door het bestuur een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien de doelstelling van het pensioenfonds toegestaan.

Beleggingsrisico's

Risico's verbonden aan het beleggen: de verwachte rendementen kunnen in werkelijkheid hoger of

lager uitvallen ('Rendementen uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst').

Benchmark(index)

Een objectieve maatstaf voor zowel de samenstelling als de performance van het belegde vermogen. Een benchmarkindex is een mandje van bijvoorbeeld een aantal aandelen. In beginsel bepaalt de totale waarde van alle uitstaande aandelen de waarde van een index. Fluctuaties in de waarde van de index worden derhalve veroorzaakt door koersfluctuaties van de in de index opgenomen aandelen. Een bekend voorbeeld van een index die als benchmark wordt gebruikt is, de AEX-index.

Bijdragegrondslag

Twaalf maal het vaste maandsalaris van de deelnemer, zoals vastgesteld per 1 januari van ieder jaar, uitgaande van de bij cao afgesproken normale arbeidsduur, vermeerderd met:

- 8% in verband met de vakantietoeslag;
- door KLM opgegeven toeslagen; en
- twaalfmaal het door KLM opgegeven bedrag aan vaste onregelmatigheidstoeslag en/of overbruggingstoeslag

en/of fictieve ploegendienstbetaling bij uitzending, naar de stand van 1 januari van het betreffende jaar.

Het bedrag wordt verminderd met:

- de bijdragefranchise zoals vastgesteld per 1 januari van het betreffende jaar.

Bijdragefranchise

Dat deel van het inkomen waarover door de deelnemer geen premiebijdrage wordt betaald.

Beursgenoteerd

Genoteerd (verhandeld) op een openbare effectenbeurs.

Bronbelasting

Een belasting die direct door de uitkerende partij wordt ingehouden en afgedragen, zoals bijvoorbeeld dividendbelasting.

COSO ERM-raamwerk

COSO staat voor The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission en ERM staat voor Enterprise Risk Management. Dit raamwerk is een model waarmee je de relaties tussen verschillende soorten risico's in beeld brengt om te bepalen in hoeverre een organisatie controle heeft over de situatie. Op basis van dit model kun je het risicomanagement van een organisatie verbeteren.

Commodityrisico

Het risico dat de waarde van commoditybeleggingen verandert als gevolg van veranderingen in de marktprijzen van desbetreffende (onderliggende) grondstoffen.

Concentratierisico

Het risico dat kan optreden als een goede spreiding van beleggingen of pensioenverplichtingen ontbreekt.

Contante waarde

De huidige waarde van een reeks toekomstige kasstromen gebaseerd op een gegeven rentevoet (rekenrente).

Converteerbare obligatie

Een obligatie die onder bepaalde voorwaarden gedurende een bepaalde periode kan worden omgewisseld in aandelen van de uitgevende onderneming.

Deelnemersjaren

De jaren die een werknemer heeft doorgebracht als deelnemer aan een pensioenregeling. Dit zijn de jaren die meetellen voor de opbouw van pensioen.

Deelneming

Een rechtspersoon waaraan direct of indirect voor eigen rekening kapitaal wordt verschaft teneinde met die rechtspersoon duurzaam verbonden te zijn ten behoeve van de eigen activiteiten (er is een wettelijk vermoeden van deelneming als sprake is van een direct of indirect kapitaalbelang van ten minste 20% in een rechtspersoon).

Dekkingsgraad

De verhouding tussen het aanwezige vermogen en de contante waarde van de op dat moment geldende reglementaire pensioenaanspraken. Het aanwezige vermogen is gelijk aan de waarde van de beleggingen en de liquide middelen, vermeerderd met het saldo van de vorderingen en de schulden. De nominale dekkingsgraad is de dekkingsgraad zonder rekening te houden met de (voorwaardelijke) toekomstige indexatie. De reële dekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij de (voorwaardelijke) toekomstige indexatie wel is meegenomen.

Dekkingstekort

De situatie waarbij het eigen vermogen van het pensioenfonds lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Derivaten

Afgeleide financiële instrumenten, dat wil zeggen financiële contracten, waarvan de waarde wordt afgeleid van een onderliggende waarde (zoals een aandeel), een referentieprijs of een index (bijv. de AEX-index). De bekendste vormen van derivaten zijn opties, futures en forwards.

DNB (De Nederlandsche Bank)

Bestuursorgaan dat toezicht houdt op de financiële soliditeit en stabiliteit van financiële instellingen zoals banken, pensioenfondsen en verzekeraars. Dit wordt ook wel prudentieel toezicht genoemd. Het gedragstoezicht wordt uitgevoerd door de Autoriteit Financiële Markten (zie AFM). Het toezicht op pensioenfondsen is geregeld in de Pensioenwet. Ook zijn bepalingen over het toezicht terug te vinden in de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000 en de Wet verplichte beroepspensioenregeling. DNB ook toezicht op pensioenregelingen die door een werkgever rechtstreeks bij een verzekeraar worden ondergebracht.

Directe beleggingsopbrengsten

Opbrengsten uit beleggingen in de vorm van kasstromen, zoals rente en dividend.

Directe marktnotering

Een notering (verhandeling) van effecten op één of meer actieve openbare markten.

Dividend

De (variabele) vergoeding op aandelen.

Doorsneepremie

Een premiesysteem waarbij de premie, uitgedrukt in een percentage van de premiegrondslag, voor alle deelnemers gelijk is.

Duration

Hiermee wordt de koersgevoeligheid van een bepaalde vastrentende waarde voor veranderingen in de rentestand aangegeven. Een (modified) duration van vijf jaar voor vastrentende waarden geeft aan dat bij een stijging (c.q. daling) van de rentestand met een procentpunt, de koers van de vastrentende waarden met vijf procentpunten daalt (c.q. stijgt).

Economisch eigendom

Een aanduiding van het bezit van de economische waarde van een object. Het economisch eigendom ligt bij de partij die de economische risico's loopt, dat wil zeggen de toekomstige economische voordelen en nadelen heeft.

Eigen vermogen

Het overblijvend belang in de activa van het pensioenfonds na aftrek van de voorziening pensioenverplichtingen, eventuele andere voorzieningen en de schulden.

Eindloonregeling

Pensioenregeling waarbij de hoogte van het pensioen afhangt van het laatst verdiende salaris en het aantal deelnemingsjaren van de deelnemer. Bij een gemitigeerde eindloonregeling tellen bepaalde salarisverhogingen in een voorgeschreven periode voor pensionering niet of niet meer volledig mee voor de berekening van het pensioen.

Excassokosten

De kosten die direct verbonden zijn aan de uitkering van pensioen.

Emerging markets

Vrij vertaald: opkomende markten. Hiermee worden financiële markten aangeduid van ontwikkelingslanden. Deze markten worden vaak gekarakteriseerd door de snelle maar ook onstabiele economische groei. Een belegging in een emerging market wordt vaak gezien als risicovol vanwege (potentiële) politieke problemen en economische instabiliteit. Het risico, maar ook het verwacht rendement van een dergelijke belegging is daarom hoger dan van een belegging in ontwikkelde landen.

Emerging markets debt (EMD)

Obligaties uitgegeven door bedrijven of overheden in opkomende markten. Het verwachte rendement op en het risico van dergelijke leningen zijn hoger dan van credits en staatsleningen.

Feitelijke premie

De door het pensioenfonds in de verslagperiode werkelijk in rekening gebrachte premie.

Financieel instrument

Een overeenkomst die leidt tot een financieel actief van één partij en een financiële verplichting of eigen-vermogensinstrument van een andere partij, zoals obligaties, aandelen en derivaten.

Financieel Toetsingskader (FTK)

Benaming van het toezichtregime dat per 1 januari 2007 van toepassing is op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen. Dit toezichtregime is verankerd in de Pensioenwet. De bepalingen van het financieel toetsingskader zijn opgenomen in het Besluit Financieel Toetsingskader.

Fiscale eenheid

Een groep van rechtspersonen die gezamenlijk als één belastingplichtige worden aangemerkt.

Fonds voor gemene rekening

Een overeenkomst tussen een beheerder, een bewaarder en participanten waarbij voor rekening en risico van de participanten collectief gelden worden belegd in effecten. Een fonds voor gemene rekening heeft geen rechtspersoonlijkheid.

Forward

Een contract waarbij twee partijen overeenkomen een bepaalde onderliggende waarde te kopen of verkopen op een vooraf vastgestelde toekomstige datum tegen een vooraf vastgestelde prijs (termijncontract).

Forwardrente

De verwachte rente in de toekomst, afgeleid van de huidige rente bij verschillende looptijden (rentecurve of yieldcurve).

Franchise

Het gedeelte van het pensioengevend salaris (drempelbedrag) waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt. Voor dit deel wordt de AOW-uitkering geacht te voorzien in het oudedagsinkomen.

Future

Een op een openbare beurs verhandelbaar termijncontract. Een future heeft in tegenstelling tot een forward gestandaardiseerde contractspecificaties.

FVP

De bijdrage in de premie van de Stichting Financiering Voortzetting Pensioenverzekering ten behoeve van voortzetting van de pensioenopbouw over de periode van werkloosheid.

Garantiecontract (alleen Algemeen Pensioenfonds KLM)

Een verzekeringsovereenkomst waarbij door de verzekeraar levenslange uitkeringen worden gegarandeerd voor de ingekochte pensioenrechten. Alle verzekeringstechnische risico's en beleggingsrisico's zijn overgedragen aan de verzekeraar. De verzekerde pensioenrechten kunnen na afloop van het contract premievrij worden achtergelaten bij de verzekeraar.

Geamortiseerde kostprijs

Het bedrag waarvoor een financieel actief of een financiële verplichting bij de eerste verwerking in de balans wordt opgenomen, vermeerderd of verminderd met de via de effectieve-rentemethode bepaalde cumulatieve amortisatie van het verschil tussen dat eerste bedrag en het aflossingsbedrag.

Gedragscode

Document waarin regels en richtlijnen worden gegeven ter voorkoming van belangenconflicten tussen het zakelijk belang en de privé-belangen van betrokkenen en van misbruik van vertrouwelijke informatie. Pensioenfondsen dienen – rekeninghoudend met het bepaalde in de Pensioenwet en de daarop gebaseerde wetgeving – een gedragscode voor de bestuursleden en medewerkers van het fonds op te stellen en toe te zien op de naleving. De gedragscode moet als zogenoemd fondsdocument aan De Nederlandsche Bank worden overlegd.

Gewezen deelnemer

In de meest eenvoudige definitie is een gewezen deelnemer een persoon voor wie niet langer gelden worden bijeengebracht in een pensioenfonds. De Pensioenwet geeft de volgende definitie: de werknemer of de gewezen werknemer door wie op grond van een pensioenovereenkomst geen pensioen meer wordt verworven en die bij beëindiging van de deelneming een pensioenaanspraak heeft behouden jegens een pensioen uitvoerder.

Herstelplan

Plan van aanpak gericht op het herstel van het dekkingstekort of het reservetekort bij een pensioenfonds. Binnen twee maanden na het ontstaan van de situatie van onderdekking dient het bestuur van het pensioenfonds een herstelplan bij De Nederlandsche Bank te hebben ingediend. Het herstelplan dient zodanige maatregelen te omvatten, dat de situatie van onderdekking binnen drie jaar geëindigd is. Dit heet korte termijnherstelplan. In geval van een reservetekort moet een pensioenfonds binnen drie maanden na het ontstaan hiervan een herstelplan bij De Nederlandsche Bank indienen, indien de actuariële- en bedrijfstechnische nota van het pensioenfonds niet voorziet in toereikende maatregelen bij een reservetekort. De termijn die in het herstelplan maximaal mag worden aangehouden voor herstel van het reservetekort bedraagt op grond van de wet vijftien jaar. Dit wordt een langetermijnherstelplan genoemd.

Herverzekering

Een vorm van verzekering, waarbij pensioenfondsen bepaalde risico's (risico van overlijden, langlevens of arbeidsongeschiktheid) of verplichtingen die zij verzekeren, geheel of gedeeltelijk onderbrengen bij een verzekeraar.

Index

Een financiële indicator, zoals bijvoorbeeld een aandelenindex. Dit is het gewogen gemiddelde van de marktwaarde van een aantal belangrijke aandelen.

Indexering (toeslagverlening)

Verhoging van het opgebouwde en ingegane pensioen op basis van de stijging van de lonen of prijzen in de voorafgaande periode. Deze verhoging is meestal voorwaardelijk (afhankelijk van de financiële middelen en besluit van het bestuur hiertoe).

Indexeringsrisico

Het risico dat de indexeringsambitie niet wordt gerealiseerd als gevolg van tegenvallend rendement op de beleggingen, tegenvallende inflatie, daling van de marktrente en demografische ontwikkelingen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen (inclusief valutakoersverschillen) van beleggingen.

Inflatie

Een stijging van het algemene prijspeil. Hierdoor moeten consumenten meer geld betalen voor eenzelfde hoeveelheid goederen.

Interest rate swap

Een contract waarbij wordt overeengekomen om gedurende een vooraf vastgestelde periode rentestromen in dezelfde valuta te ruilen. Bij de meeste renteswaps wordt een variabele rente geruild tegen een vast rente. De variabele rente is gebaseerd op de geldmarktrente, waarbij als referentie Euribor of Eonia wordt gehanteerd. De vaste rente is meestal gebaseerd op de marktrente van staatsobligaties (renteswap).

Intern toezicht

Het kritisch beoordelen van het functioneren van het (bestuur van het) pensioenfonds door onafhankelijke deskundigen. Het gaat daarbij vooral om het beoordelen van beleids en bestuursprocedures en -processen, om de checks and balances, om de wijze waarop de uitvoering van de regeling wordt bestuurd en aangestuurd en om de wijze waarop wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn voor (de dekkinggraad van) het pensioenfonds. De verplichting tot het hebben van een intern toezicht maakt deel uit van de principes voor goed pensioenfondsbestuur. Het doel van het intern toezicht is het beter functioneren van het pensioenfonds(bestuur).

Intrinsieke waarde

De waarde per participatie in een beleggingsfonds, berekend op basis van de marktwaarde van de onderliggende activa en verplichtingen van het beleggingsfonds en het aantal uitstaande participaties (net asset value).

Kortlevenrisico

Het risico dat een pensioenfonds loopt dat een verzekerde persoon (actieve deelnemer) korter zal leven dan op basis van de gehanteerde overlevingstafels wordt verwacht.

Kostendekkende premie

De voor de inkoop van nieuwe pensioenrechten in de verslagperiode wettelijk benodigde premie. De kostendekkende premie bestaat uit de actuarieel benodigde premie voor de inkoop van nieuwe pensioenrechten, een opslag voor toekomstige kosten, een opslag voor de instandhouding van het vereist eigen vermogen en eventueel een opslag voor de financiering van de voorwaardelijke indexering. De kostendekkende premie fungeert als ijkpunt voor de beoordeling van de hoogte van de feitelijke premie.

Kredietrisico

Het risico dat tegenpartijen hun contractuele verplichtingen aan het pensioenfonds (of indirect: de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds participeert) niet nakomen.

Langlevenrisico

Het gegeven dat een verzekerde persoon langer kan leven dan op basis van de gehanteerde sterftekansen wordt verwacht. Dit risico is van belang voor o.a. het ouderdomspensioen.

Last

De vermindering van het economisch potentieel gedurende de verslagperiode in de vorm van uitstroom of waardedaling van activa, of het ontstaan van nieuwe verplichtingen of waardestijging van bestaande verplichtingen, uitmondend in een afname van het eigen vermogen van het pensioenfonds.

Liquiditeitsrisico

Het risico dat onvoldoende liquide middelen beschikbaar zijn om op korte termijn aan de verplichtingen (voornamelijk de pensioenuitkeringen) te kunnen voldoen.

Margin account

Een bankrekening waarop geld als onderpand wordt gegeven als zekerheid dat de koper of verkoper van futures of de verkoper van opties aan de contractuele verplichtingen zal voldoen.

Marktprijs

De prijs die op een bepaald moment in een bepaalde markt tot stand komt.

Marktrente

De rente zoals deze op een bepaald moment op een bepaalde financiële markt geldt.

Marktwaaarde

Het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Middelloonregeling

Pensioenregeling waarin de hoogte van het pensioen is gebaseerd op het aantal deelnemersjaren en het salaris dat de deelnemer gemiddeld tijdens de carrière heeft verdiend.

Minimaal vereist eigen vermogen

De ondergrens van het eigen vermogen van het pensioenfonds zoals bedoeld in artikel 131 van de Pensioenwet.

Nabestaandenpensioen

Een vastgestelde uitkering voor de partner of gewezen partner wegens het overlijden van de deelnemer, gewezen deelnemer of pensioengerechtigde (partnerpensioen).

Nettovermogenswaarde

De waarde van het eigen vermogen van een deelneming, waarbij de onderliggende activa, voorzieningen en schulden worden gewaardeerd overeenkomstig de waarderingsgrondslagen van de deelnemende rechtspersoon.

Nominale rente

Rente zonder rekening te houden met inflatie.

Nominale waarde

De waarde zoals deze staat vermeld op een bankbiljet, obligatie of aandeel.

Obligatie

Een op een openbare effectenbeurs verhandelbaar schuldbewijs voor een lening.

Obligatiefuture

Een op een openbare beurs verhandelbaar termijncontract met verplichte levering van fictieve staatsobligaties op een vooraf vastgestelde datum en tegen een vooraf vastgestelde prijs. Veel voorkomende obligatiefutures in de Europese handel zijn Bundfutures. De onderliggende waarde van een Bundfuture is een fictieve Duitse staatsobligatie met een looptijd van 10 jaar. Het verschil tussen de prijs van de obligatie die is vastgelegd in het futurecontract en de werkelijke prijs wordt afgerekend (cash settlement).

Onderhandse lening

Een lening die door een geldgever rechtstreeks wordt verstrekt aan één geldnemer. In tegenstelling tot de obligatielening maken de geldnemer en de geldgever bij de onderhandse lening rechtstreeks met elkaar afspraken over de leningvoorwaarden.

Operationeel risico

Het risico dat optreedt bij de uitvoering van de activiteiten als gevolg van niet afdoende of falende processen, menselijk gedrag en systemen bij de uitvoeringsorganisaties of als gevolg van externe gebeurtenissen.

Optie

Een contract waarbij de koper het recht heeft om een overeengekomen hoeveelheid van een onderliggende waarde te kopen (calloptie) of te verkopen (putoptie) gedurende een vooraf vastgestelde periode tegen een vooraf vastgestelde prijs.

Ouderdomspensioen

Pensioen, bestemd voor de levenslange financiële verzorging van de gerechtigde, nadat deze de in de pensioenregeling omschreven pensioenleeftijd heeft bereikt.

Over-the-counter

Onderhands, dat wil zeggen afgesloten door direct contact tussen twee partijen.

Overbruggingspensioen

Het overbruggingspensioen is een tijdelijk ouderdomspensioen dat dient om het inkomensverschil in de periode tussen (vervroegde) pensioeningang en de AOW-gerechtigde leeftijd te overbruggen. Dit kan bestaan uit enerzijds een extra uitkering die de AOW-uitkering vervangt, en anderzijds een (gebruteerde) compensatie voor nog te betalen premies volksverzekeringen.

Participatie

Bewijs van deelneming in een beleggingsfonds.

Passief

Een bestaande verplichting van het pensioenfonds die voortkomt uit gebeurtenissen in het verleden, waarvan de afwikkeling naar verwachting resulteert in een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen, gewoonlijk door middel van betaling.

Pensioenfonds

Een rechtspersoon, waarin ten behoeve van ten minste twee deelnemers, gewezen deelnemers of hun nabestaanden gelden worden of werden bijeengebracht en worden beheerd ter uitvoering van ten minste een basispensioenregeling.

Pensioengerechtigde

De persoon voor wie het pensioen is ingegaan (gepensioneerde).

Pensioengrondslag

Het gedeelte van het salaris waarover pensioen wordt opgebouwd (pensioengevend salaris), verminderd met de franchise.

Pensioenrecht

Het recht op nog niet ingegaan pensioen van actieve deelnemers en gewezen deelnemers en ingegaan pensioen van pensioengerechtigden (pensioenaanspraak).

Pensioenregeling

Een regeling op grond waarvan aan het personeel van een bij het pensioenfonds aangesloten rechtspersoon pensioen wordt toegekend.

Pensioenverplichtingen

Verplichtingen van het pensioenfonds uit hoofde van bestaande pensioenrechten.

Premie

De in geld uitgedrukte periodiek vastgestelde structurele prestatie die door de aangesloten werkgever verschuldigd is aan het pensioenfonds en die bestemd is voor de verzekering van pensioen en de daaraan verbonden kosten.

Premiekortinggrens

De ondergrens van de financiële positie van het pensioenfonds waarboven volgens de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever korting op de doorsneepremie wordt verleend.

Premievrije pensioenrechten

Pensioenrechten van gewezen deelnemers. Bij premievrije pensioenrechten is geen sprake meer van pensioenopbouw en premiebetaling (premienvrije pensioenaanspraken).

Premiegrondslag

De som van 12,96 maal het maandsalaris en de ploegendienstbetalingen over enig jaar.

Prognosetafel

Een tabel (overlevingstafel) die afhankelijk van de leeftijd de levens- en sterftekansen van mannen en vrouwen aangeeft, waarbij rekening wordt gehouden met de (verwachte) trend in deze kansen.

Performance

De performance van (een deel van) het vermogen is het totale rendement op marktwaarde. Deze performance wordt in de regel vergeleken met de performance van de benchmark (index). Door middel van een zogenoemde performance attributie analyse wordt het verschil tussen deze beiden op een kwantitatieve wijze verklaard.

Private equity

Beleggen in private equity betreft het beleggen in aandelen van niet-beursgenoteerde ondernemingen. Een private equity investering varieert van het participeren in jonge bedrijven die nog niet volgroeid zijn om via de beurs te worden verhandeld tot het financieren van de overname van gevestigde bedrijven.

Rating

De rating van een belegging of een onderneming geeft een beoordeling weer van het kredietrisico van een bepaalde belegging. De rating wordt vastgesteld door gespecialiseerde bureaus die, afhankelijk van de kredietwaardigheid van een onderneming, een AAA, AA, A, BBB etc. geven. Vastrentende waarden kunnen als hoogste rating AAA krijgen. De investeringsgrens wordt vaak gelegd bij een minimale rating van BBB.

Reële rente

De nominale rente verminderd met de geschatte inflatiecomponent.

Reglement

Het samenstel van regels waarin de pensioenregeling is beschreven (pensioenreglement).

Rekenrente

De disconteringsvoet die wordt gehanteerd voor de berekening van de contante waarde van toekomstige kasstromen, zoals de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen en de vaststelling van de premie.

Rentecurve

Een curve (grafische weergave) die de relatie tussen de rentestand en de looptijd van bepaalde rentedragende financiële instrumenten weergeeft (yield curve).

Rentemismatchrisico

Het risico dat de totale waarde van de portefeuille vastrentende waarden, de portefeuille rentederivaten en de pensioenverplichtingen verandert als gevolg van veranderingen in de rentestanden. Het rentemismatchrisico wordt veroorzaakt door een verschil in rentegevoeligheid tussen enerzijds de totale portefeuille vastrentende waarden en rentederivaten en anderzijds de pensioenverplichtingen.

Renteschok

Een (neerwaartse) verandering in de rentestanden.

Rentevastperiode

De tussen partijen overeengekomen periode waarin de rente van een rentedragend financieel instrument (bijvoorbeeld een obligatie) vastligt (rentetypische looptijd).

Rentetermijnstructuur (RTS)

Een rentecurve of rentetermijnstructuur (RTS) is een set van (zero) rentes voor iedere looptijd. In de regel zal voor iedere looptijd een andere rente gelden. Voor de waardering van pensioenverplichtingen wordt door DNB een RTS vastgesteld. Voor de vaststelling van de door DNB gepubliceerde RTS wordt de hoogte van geldende zero rentes bepaald door te rekenen met een voorgeschreven UFR Methodiek.

Reserves

Het totaal eigen vermogen van het pensioenfonds, anders dan het stichtingskapitaal.

Reservetekort

De situatie waarbij het eigen vermogen van het pensioenfonds lager is dan het vereist eigen vermogen.

Solvabiliteit

De mate waarin het pensioenfonds op lange termijn aan haar financiële verplichtingen (pensioenverplichtingen) kan voldoen.

Solvabiliteitsrisico

Het risico dat het pensioenfonds op lange termijn de pensioenverplichtingen niet kan nakomen.

Strategische beleggingsmix

De langetermijnverdeling van de beleggingsportefeuille naar de verschillende categorieën beleggingen, zoals vastgoed, aandelen en vastrentende waarden.

Swap

Een contract waarbij twee partijen overeenkomen (het risico van) een waardeverandering van een onderliggende waarde of een toekomstige kasstroom uit te wisselen tegen (het risico van) een waardeverandering van een andere onderliggende waarde of een andere toekomstige kasstroom.

Swaprente

Financiële instellingen lenen onderling geld van elkaar. Indien zij een voldoende rating hebben, minimaal A, dan geeft hun onderling ruilgedrag van rentecontracten en andere renteverplichtingen de koers van de werkelijke rente.

Swapcurve

Bij iedere looptijd geeft de swapcurve de swaprente aan van dat moment.

Technische voorziening

Een voorziening voor alle verplichtingen die voortvloeien uit verzekeringsovereenkomsten.

Tracking error

Een statistische maatstaf voor de mogelijke afwijking van het rendement van een beleggingsportefeuille ten opzichte van een benchmarkportefeuille. De benchmarkportefeuille dient dus als referentiekader voor de beoordeling van de relatieve beleggingsresultaten.

Ultimate forward rate (UFR)

Een schatting van de risicovrije rentes op (zeer) lange termijn, vanuit de gedachte dat deze lastig uit financiële markten zijn af te leiden. De DNB heeft vooralsnog als convergentieniveau van de UFR de norm van 4,2% gekozen welke is vastgesteld door de Europese commissie.

Uniform pensioenoverzicht (UPO)

Een pensioenoverzicht waarin de uitkeringen bij pensionering, overlijden en arbeidsongeschiktheid eenduidig worden gepresenteerd. De bedoeling is dat alle pensioenuitvoerders eenzelfde format, zoals opgesteld door de pensioenkoepels, hanteren waardoor de pensioenoverzichten eenvoudig naast elkaar te leggen zijn en de (gewezen) deelnemers de bedragen uit de verschillende pensioenoverzichten bij elkaar kunnen optellen en zo een duidelijk beeld van de financiële situatie bij pensionering krijgen. Vanaf 1 januari 2008 is het hanteren van een UPO voor alle pensioenuitvoerders verplicht.

Valutakoersverschil

Het verschil dat voortvloeit uit de omrekening van een gegeven aantal eenheden van een vreemde valuta in een andere valuta tegen verschillende valutawisselkoersen.

Valutarisico Het risico dat de waarde van beleggingen verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen.

Valutaswap

Een contract waarbij wordt overeengekomen om een bedrag in een bepaalde valuta te ruilen tegen een gelijkwaardig bedrag in een andere valuta met de verplichting om de betrokken valuta weer terug te ruilen op een vooraf vastgestelde datum en tegen een vooraf vastgestelde (termijn)koers. Bij een langlopende valutaswap worden gedurende de looptijd ook rentestromen uitgewisseld. Bij een kortlopende valutaswap worden geen rentestromen uitgewisseld, maar wordt het renteverskil verrekend in de termijnkoers.

Valutatermijncontract

Een contract waarbij de verplichting wordt aangegaan om een bepaalde valuta te verkopen en een andere valuta te kopen op een vooraf vastgestelde datum en tegen een vooraf vastgestelde (termijn)koers.

Vastgoedbelegging

Een directe of indirecte (via een beleggingsfonds) belegging in onroerende zaken.

Vastrentende waarden

Verzamelnaam voor beleggingen waarop in beginsel een vasterentevergoeding en een vaste looptijd geldt. Voorbeelden van vastrentende waarden zijn obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.

Deze beleggingen worden ook wel als risicomijdend aangeduid.

Verbonden partij

Een natuurlijke persoon of rechtspersoon die verbonden is met de rechtspersoon die haar jaarrekening opstelt (i.c. het pensioenfonds).

Vereist eigen vermogen

De ondergrens van het eigen vermogen van het pensioenfonds zoals bedoeld in artikel 132 van de Pensioenwet.

Verzekering op risicobasis

Een vorm van verzekering waarbij een premie wordt betaald aan een verzekeraar voor de overdracht van een risico (de risicopremie). Als de verzekerde gebeurtenis zich voordoet, vergoedt de verzekeraar de verzekerde uitkeringen aan het pensioenfonds.

Verzekeringstechnisch risico

Het risico dat pensioenuitkeringen niet kunnen worden gefinancierd uit premies en beleggingsopbrengsten als gevolg van onjuiste actuariële grondslagen die zijn gehanteerd bij de premiestelling.

Voorwaardelijke verplichtingen

Mogelijke verplichtingen die voortkomen uit gebeurtenissen tot en met balansdatum, en waarvan het bestaan afhankelijk is van het zich in de toekomst al dan niet voordoen van één of meer onzekere gebeurtenissen zonder dat het pensioenfonds daarop doorslaggevende invloed kan uitoefenen.

Voorziening

Een onderdeel van het vreemd vermogen (verplichtingen) waarvan de omvang of het moment van afwikkeling onzeker is.

Voorziening pensioenverplichtingen

Voorziening voor alle uit de pensioenregeling(en) van het pensioenfonds voortkomende pensioenverplichtingen, verhoogd met een opslag voor excassokosten.

VPL

VUT, prepensioen en levensloopregeling.

Waardeoverdracht

Een transactie waarbij de waarde van de opgebouwde pensioenrechten wordt overgedragen aan een andere pensioenuitvoerder (pensioenfonds of verzekeraar).

Waarderingsgrondslagen

Uitgangspunten voor de bepaling van de waarde van activa en verplichtingen.

Wezenpensioen

Een vastgestelde uitkering voor een kind van een deelnemer, gewezen deelnemer of pensioengerechtigde, wegens het overlijden van de deelnemer, gewezen deelnemer of pensioengerechtigde.